

HANDLINGSPLAN MOT UTENFORSKAP

ETNEDAL KOMMUNE 2017 - 2021

Handlingsplanen mot utenforskap synliggjør Etnedal kommunes utfordringer, status for utenforskap i kommunen og hvilke tiltak som iverksettes for å forebygge utenforskap i Etnedal.

Tverrfaglig team
09.10.2017

HVA ER UTENFORSKAP?

Utenforskap betegner mennesker eller grupper som står på utsiden av fellesskapet. Det kan være personer som står utenfor skole- og arbeidsliv som har et svært begrenset sosialt nettverk eller som ikke opplever tilhørighet til storsamfunnet.

Utenforskap er et strukturelt samfunnsproblem. Det har store konsekvenser som er til hinder for at enkelte mennesker kan leve gode liv.

Utenforskap kan ramme alle, men noen grupper er mer utsatt.

Årsakene til utenforskap er mange og sammensatte. De som står utenfor fellesskapet har gjerne flere utfordringer. Psykiske og fysiske helseproblemer, rus- og alkoholmisbruk, ensomhet, fattigdom og manglende integrering er de viktigste årsakene til at personer faller utenfor.

KS har hatt fokus på utenforskap og også hatt en dialog med kommune om dette. De har oppsummert de viktigste utfordringene med utenforskap slik:

OPPVEKST OG UTDANNING	ARBEIDSLIV	LOKALSAMFUNN
Frafall i videregående skole	Lite inkluderende arbeidsliv	Integrering og bosetting av innvandrere/flyktninger
En skole som ikke er tilpasset alle	Innvandrere- språk og kompetanse	Mobilisere ressursene som ligger i sivilsamfunnet
Mangel på alternative karriereveier/yrkesrettet utdanning	Vanskelig for de med kort/ingen formell utdanning å komme inn på arbeidsmarkedet	Rus og psykiatri
Mangel på lærlingeplasser	Psykisk helse og traumer	Ulikhet i deltakelse
Psykisk helse	Mangel på arbeidsplasser	
Mobbing	Ikke lønnsomt å jobbe	
Fattigdom		
Omsorgssvikt		

SOSIAL TRYGGHET

FNs menneskerettighetskonvensjon fra 1948, artikkel 22:

«Enhver har som medlem av samfunnet rett til sosial trygghet og har krav på at de økonomiske, sosiale og kulturelle goder som er uunnværlige for hans verdighet og den frie utvikling av hans personlighet, blir skaffet til veie gjennom nasjonale tiltak og internasjonalt samarbeid i samsvar med hver enkelt stats organisasjon og ressurser.»

Lov om sosiale tjenester m.v.

«Jf tidligere lover 26 feb 1932 nr. 19 lov 5 juni 1964 nr. 2 og lov 30 mars 1984 nr. 13

Kapittel 1. Lovens formål og virkeområde

§ 1-1. Lovens formål.

Formålet med denne loven er

a) *å fremme økonomisk og sosial trygghet, å bedre levevilkårene for vanskeligstilte, å bidra til økt likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer,*

b) *bidra til at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig og til å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre.*

Kapittel 2. Ansvarsfordeling og administrasjon

§ 3-1. Kommunens ansvar for sosialtjenesten.

Kommunen er ansvarlig for å utføre de oppgaver etter loven som ikke er lagt til fylkeskommunen eller til et statlig organ.

Kapittel 3. Sosialtjenestens generelle oppgaver

§ 3-1. Generell forebyggende virksomhet.

Sosialtjenesten skal gjøre seg kjent med levekårene i kommunen, vie spesiell oppmerksomhet til trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale problemer, og søke å finne tiltak som kan forebygge slike problemer.

Sosialtjenesten skal søke å legge forholdene til rette for å utvikle og styrke sosialt fellesskap og solidaritet i nærmiljøet.

Sosialtjenesten skal arbeide for at det blir satt i verk velferds- og aktivitetstiltak for barn, eldre og funksjonshemmede og andre som har behov for det.»

Med forankring i menneskerettigheter og norsk lovverk ønsker vi med «Handlingsplan mot utenforskap» å legge til grunn noen verdier, holdninger og føringer for hvordan innbyggerne i kommunen bør møtes av offentlig ansatte.

Mål:

- Møte innbyggernes behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse med en respektfull og likeverdig holdning
- Sikre at alle får ta del og medvirke i fellesskapet
- Fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt
- Fremme livsmestring og fysisk og psykisk helse
- Bidra til at alle barn får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek
- Alle handlinger og avgjørelser som berører barnet, skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn.
- Gi rom for alle innbyggers ulike forutsetninger, perspektiver og erfaringer, og bidra til at alle, i fellesskap med andre, utvikler et positivt forhold til seg selv og tro på egne evner.
- Skape et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta
- Bidra til at alle innbyggere føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet.
- Motvirke alle former for diskriminering, deriblant fordommer, rasisme, ekskludering, mobbing og krenkelser.
- Bidra til å forebygge og oppdage omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep. Kjennskap til opplysningsplikten til barnevernet.
- Få kjennskap til nasjonale minoriteter, andre minoritetsgrupper, ulike tradisjoner, levesett og familieformer
- Skape refleksjon over egne holdninger og handlinger.
- Bidra til å være gode rollemodeller for brukerne av alle kommunens tjenester.

UTENFORSKAP I ETNEDAL

Tverrfaglig Team er et forum for alle som arbeider med barn og unge. I 2016 har det tverrfaglige teamet hatt fokus på barnefattigdom og utenforskap. Teamet har foretatt en kartlegging av arbeidet mot utenforskap i kommunen for å få oversikt over status og hvilke tiltak som finnes i dag. Kartleggingen har avdekket hvilke områder vi bør sette inn større innsats på og hvilke områder som bør koordineres bedre. Dette har resultert i denne handlingsplanen.

Tverrfaglig Team i Etnedal har knutepunktsfunksjonen for å arbeide mot utenforskap i samfunnet.

STATUS I ETNEDAL 2016

Høsten 2016 gjorde Tverrfaglig Team en kartlegging som viser hvordan ulike arenaer arbeider for å forebygge utenforskap i Etnedal.

BARN OG UNGE	
Eventyrskogen barnehage	<ol style="list-style-type: none"> Foreldrene har drøftet temaet <i>barnefattigdom</i>. Felles forslag fra foreldrene: <ul style="list-style-type: none"> Bursdagsgaver kan være tegninger eller leker som ikke blir brukt lenger. Prisnivået på gaver må senkes! Gi bort utstyr til de som trenger det mer. Tiltaksplan mot mobbing Mobbing i barnehagen som tema på foreldremøter Holdningsskapende arbeid ansatte/barn/foreldre – likeverd Nettvett i personalgruppa Rutiner for bursdagsinvitasjoner fastsatt i årsplanen Informasjon til foreldre om rettigheter i forhold til redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid i barnehagen
Etnedal skule	<ul style="list-style-type: none"> Gratisprinsippet er nedfelt i opplæringsloven. Alle aktiviteter i skolen skal være gratis. Jobber med å begrense omfanget av foreldresparing. FAU drøfter hvordan avslutningsturen i 10. klasse kan gjøres på en rimeligere måte. Tema på foreldremøter er pengebruk til bursdagsgaver og foreldresparing Skolen har kjøpt inn friluftsutstyr og annet utstyr til aktivitet – det er helt vanlig å låne. Aktivitetsdager legges opp på en slik måte at fokuset er aktivitet og glede, ikke prestasjon. Alle elever i 5. – 10. klasse får låne egen bærbar PC til skolearbeid.
Kulturskolen	Et kreativt og sosialt tilbud som er åpent for alle barn og unge fra 1. klasse og oppover. Har minst et lavterskeltilbud. Godt samarbeid med skolen og helsesøster. Barnevernet kan i enkelte tilfeller betale for elevplassen.
Ungdomsklubben	Lavterskeltilbud fra 6. klasse og oppover. Kontingent på 250 kroner for et helt skoleår, mener kontingenten avspeiler strategien med å forebygge utenforskap ved å holde kostnadsnivået så lavt som mulig. Kioskpriser holdes så lave som mulig. Bevisst strategi med å motvirke «utstyrshysteri» (klær, utstyr, biler osv.)
Barnevernet	Etnedal har i samarbeid med tre andre Valdreskommuner (Sør Aurdal, Nord Aurdal og Øystre Slidre) inngått et samarbeid om barnevernstjenester. Tjenesten er organisert i en vertskommunemodell, der Nord Aurdal kommune er vertskommune. Administrasjonen er lokalisert i Familiens hus på Fagernes.
KULTUR OG FRITID	
Kulturkontoret	<ul style="list-style-type: none"> Mange gratistilbud: Den kulturelle skolesekken, Den kulturelle spaserstokken, Ungdommens kulturmønstring, Kulturdagatn, Kulturkveld og andre arrangement. Gi tilbud der folk er: på skolen, på heimen, på mottaket, i barnehagen etc. Lave priser hos lag og foreninger for å delta på treninger og aktiviteter. Gratis utlån av lokaler til lag og foreninger. Gir tilskudd til tiltak og aktiviteter. Åpen dør og gratis veiledning på f.eks. søknadsskriving. Utvikler møteplasser. Samlokalisering av en del aktiviteter for å redusere skyssutfordring. Tett dialog med lag og foreninger, mye samarbeid om dugnad og lav terskel for deltakelse. Samarbeid med flyktningkonsulenter. Samarbeid på tvers av enheter for inkludering. Etnedal Extreme.
Etnedal folkebibliotek	Gratis tjenester som er tilgjengelige for alle. Alle skal bli møtt med vennlighet, høflighet og respekt. Grensene er like for alle i forhold til oppførsel, erstatning og lignende.

	Likevel kan det være grunn til å gjøre unntak, nettopp for å unngå utenforskap.
Etnedalshallen	Lokale lag leier hallen gratis til treninger. Dette bidrar til at medlemskontingentene kan holdes lave i lagene.
Frivilligsentralen	Frivilligsentralen er ein uformell møteplass som formidlar kontakt mellom folk i lokalmiljøet. Benytter frivillige til å hjelpe til med de tjenester det offentlige ikke tilbyr. Særlige tiltak for å forebygge utenforskap: <ul style="list-style-type: none"> - Utstyrsbank - Språkkafe - Nettverksbygging
HELSE OG FOREBYGGING	
Helsestasjonen	<ul style="list-style-type: none"> - Jobber med holdningsskapende arbeid for å øke bevisstheten omkring inkludering - Nettverksbygging gjennom barselgrupper i helsestasjonen - Lavterskeltilbud til foreldre, barn og ungdom. Forsøker å nå alle - Tilbyr å søke om ferieopphold i regi av Røde Kors til familier med anstrengt økonomi som har barn i alderen 6 – 13 år - Bevisst forhold til hverdagslig arbeidsbekledning - Tilbud om individuelle konsultasjoner/samtaler for elever og/eller foreldre for å søke å i vareta den enkeltes behov og søke å hjelpe den enkelte der den er - Tilbud om veiledning/kursing av ansatte i skolen for kunnskapsoverføring og bidra i det holdningsskapende arbeidet. På en skole vil det psykososiale miljøet blant elevene ofte speiles av det psykososiale miljøet blant de ansatte og deres holdninger. - Tilbud om kurs i Trygghetssirkelen, COS-P, til foreldre og ansatte i kommunen (skole og barnehage) Dette for å bidra til å øke de voksnes forståelse for barn og unges kommunikasjonsmåter, hvilket budskap som skjuler seg bak atferden - Gruppesamtaler i skolehelsetjenesten, søke å øke den gjensidige respekt og forståelse for hverandre gjennom dialog i små grupper der vi søker å skape trygghet for å dele med hverandre - Tilbud om helseopplysning i klasse og/eller i grupper i skolehelsetjenesten ut i fra skolens ønsker og behov - Helsesøster er ute i friminutt når det er mulig for å være synlig og lett tilgjengelig for elevene
Fysioterapitjenesten	Folkehelsekoordinator har i oppgave å formidle det ekstra ansvaret vi har på denne arena, det blir gjort i styringsgruppemøter, tverrfaglige møter som «Tverrfaglig team» mm. Det er i tillegg synliggjort i oversiktsdokumentet etter Forskrift om helseoversikt for Etnedal.
Frisklivssentralen	Frisklivssentralen har egne opplegg med lavterskeltilbud for å unngå utenforskap.
Ergoterapi	<ul style="list-style-type: none"> - Bidragsyter til universell utforming av hjem, offentlige bygninger og areal - Behjelpelig med søknader til NAV og Husbanken i forhold til tekniske hjelpemidler, bil, ulike tilskudd og tilretteleging av arbeidsplasser - Hverdagsrehabilitering hjelper mennesker til å mestre egen hverdag. Det er en god bidragsyter for at personer i Etnedal kan opprettholde sitt aktivitetsnivå og ikke fall utenfor.
	-
Psykisk helsetjeneste	<ul style="list-style-type: none"> - Lavterskeltilbud for alle som har en psykisk uhelse. - Holdningsskapende arbeid og inkludering. - Ta utenforskapperspektivet på alvor i vår daglige jobbing. - Vi jobber med å etablere et møtepunkt for kvinner med flyktningebakgrunn med fokus på myndiggjøring – bli kjent med hvordan ting fungerer i Norge. (i samarbeid med flyktningekonsulenter) - Dagsenter for mennesker med psykisk uhelse som skal bidra til at de har en meningsfylt aktivitet å gå til. - Det må jobbes videre med boliger for de som har vanskelig for å komme seg

	<p>inn på det åpne boligmarkedet av ulike årsaker – rusproblemer og psykisk uhelse (boligsosial handlingsplan).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi har økt fokus på dette med bruk av grupper for å etablere flere møtepunkter hvor de som har det vanskelig på ulike livsområder kan treffes for støtte og forståelse. (dette er helt i startfasen enda)
BOFELLESKAP	
Kirkevoll	Jobber med at alle beboere er synlige og aktive i lokalmiljøet. Holdningsskapende arbeid og inkludering.
FLYKTNINGER	
Flyktningtjenesten	<ul style="list-style-type: none"> • Kontakt med Imdi • Kontakt med UDI • Kontakt med fylkesmannen • Koordinere kommunale tjenester • Koordinering mot NAV • Utvekslingsarbeid • Etablering i bolig • Veilede i norsk byråkrati • Utarbeide individuell plan sammen med flyktingen • Veilede ut ifra planen • Samhandling med NAV og andre nødvendige instanser • Undervisning i norsk og samfunnskunnskap, minst 600 timer • Opplæring i arbeidslivet ut fra individuell plan • Praksisavtaler • Oppfølging i praksis • Samhandling med NAV • Ikke lovpålagte tjenester, men nødvendige • Veilede i bolig og samfunnet • Åpne dører og skape relasjoner • Kontakt med frivillige organisasjoner
ANDRE	
NAV	

UTFORDRINGER I ETNEDAL

Utenforskap handler om følelser og opplevelser, verdier som vanskelig kan telles eller måles. Når vi skal vurdere hvilke utfordringer som finnes med utenforskap i Etnedal blir det vanskelig å unngå skjønnsmessige vurderinger fra ulike fagpersoner. Det finnes likevel noen målinger som kan indikere om det finnes mennesker som føler seg utenfor. Nedenfor finner du linker til relevante og oppdaterte statistikker for Etnedal.

Folkehelseprofil for Etnedal: <https://khp.fhi.no/PDFVindu.aspx?Nr=0541&sp=1&PDFAAr=2017>

Skolefakta fra skoleporten/Utdanningsdirektoratet:
<https://skoleporten.udir.no/oversikt/oversikt/grunnskole/etnedal-skule?enhetsid=875273752&skoletypemenuid=0>

IMDI: Tall og statistikk over integreringen i kommunen: <https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/K0541/>

Kommuneprofilen, statistikk om befolkning og arbeidsliv for kommunene i Valdres:
http://www.kommuneprofilen.no/Profil/Befolkning/okreg/bef_alder_okreg.aspx

TILTAK - HANDLINGSPLAN

Handlingsplanen definerer mål for de ulike arenaene og tiltak som skal peke mot målene. Måleparameteret er oppgitt som den mest relevante måten å vurdere om tiltakene er de rette. Noen mål er det ikke mulig å finne gode indikatorer på. Da må det legges en skjønsmessig vurdering til grunn for måloppnåelse.

MÅL		TILTAK	MÅLEPARAMETER	MÅLOPPNÅELSE 2017
BARN OG UNGE				
Barnehage	Gi rom for barn og foreldres ulike forutsetninger, perspektiver og erfaringer og bidra til at alle i fellesskap utvikler et positivt forhold til seg selv og tro på egne evner. Bidra til at alle barn får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek. Møte barnets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse.	Handlingsplan mot mobbing: http://www.etnedal.kommune.no/Handlers/fh.ashx?Mid1=619&Fillid=1973 Rutiner for bursdagsinvitasjoner: http://www.etnedal.kommune.no/Handlers/fh.ashx?Mid1=619&Fillid=1953 Godt arbeidsmiljø – holdningsskapende arbeid – gode rollemodeller- refleksjonsarbeid. Foreldreveiledning, gjennom daglige samtaler, foreldresamtaler og foreldremøter Arrangement for nettverket til barna Kampanjen til Redd barna «5 foreldretips om vennskap»	Antall tiltak på psykososiale vansker/mobbing. Medarbeiderundersøkelser Brukerundersøkelser Antall møter med fokus på temaer koblet til utenforskap Antall arrangement for nettverket	
Etnedal skule	Alle elever skal trives og oppleve mestring på skolen.	Godt uteområde med varierte aktiviteter. Tilpasset opplæring. Utviklingsarbeid elevsyn. Følge politisk vedtatte utviklingsmål.	Elevundersøkelsen Ungdata Antall enkeltvedtak (§ 9a) Elevsamtaler	
Kulturskolen	Styrke kvalitet og trivsel, bevisstgjøring	Tiltak framgår i den vedtatte rammeplanen og fagplaner	Stabil elevmasse	
Ungdomsklubben	Uforpliktende, lett tilgjengelig og trivelig møteplass for ungdom.	Lav medlemskontingent. Skape godt miljø.	Antall brukere.	
Barnevernet	Sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid.	Delta i tverrfaglig team i Etnedal kommune. Sikre god samhandling mellom barneverntjenesten og de øvrige tjenestene i Etnedal kommune.		
KULTUR OG FRITID				
Kulturkonto	Godt kultur- og	Gjennomføre undersøkelse på om vi	Resultater etter	

ret	fritidstilbud til alle.	når alle barn og unge.	undersøkelsen.	
Etnedal folkebibliotek	Lett tilgjengelig tilbud for alle.	Gratis tjenester som er tilgjengelige for alle. Alle skal bli møtt med vennlighet, høflighet og respekt.	Antall brukere.	
Etnedalshallen	Lavterskel møteplass for fysisk aktivitet og sosialt samvær.	Ingen husleiekostnader for lag og foreninger. Skape godt miljø.	Antall brukere.	
Frivilligsentralen	Få barn og unge til å delta på aktiviteter, uavhengig av økonomi Nettverksbygging	Etablere utstyrsbank KvinneKafè/SpråkKafè Besøktjeneste I samarbeid med helsesøster: Barseelgruppe/ småbarnstreff	Antall brukere Antall som møter opp Antall brukere Antall som deltar	
HELSE OG FOREBYGGING				
Helsestasjonen	Vårt mål er å være et universelt lavterskeltilbud for alle barn, unge og foreldre i kommunen, slik at de skal oppleve at de til enhver tid kan komme i kontakt med oss uansett behov.	*Gratis *Lett tilgjengelig på telefon,sms og kontoret *Nettverksbygging gjennom barseelgrupper *Søke familier til gratis ferieopphold i regi av Røde Kors *Jobbe for at alle elever skal få mulighet til et godt og sunt måltid i løpet av skoledagen (langsiktig mål) Kortsiktig er å sørge for at det alltid er mat tilgjengelig for elever som har glemt matpakke https://helsedirektoratet.no/Documents/NFR/skolemat/mat-og-maltider-ungdomsskole-nfr-bokmal.pdf https://helsedirektoratet.no/Documents/NFR/skolemat/mat-og-maltider-barneskole-og-SFO-nfr-bokmal.pdf	*antall brukere *antall telefonkonsultasjoner *antall deltakere på barseelgrupper *antall familier som søkes til gratis ferieopphold *Vanskelig å måle dette da det er et holdningsskapende arbeid og som vi må jobbe for over tid, også i forhold til det politiske systemet	
Ergoterapi	Å mestre egen hverdag.	*Hverdagsrehabilitering * Tekniske hjelpemidler *Universell utforming	*Antall brukere *Antall brukere NAV-HMS *Antall prosjekter	
Legetjenesten	Å avdekke helsemessige årsaker som kan føre til utenforskap.	Behandle helsemessige årsaker som kan føre til utenforskap.	Antall tilfelle .	
Fysioterapitj	Alle skal med	Nasjonal dugnad mot fattigdom og		

enesten		utenforskap blant barn og unge (NDFU), har utviklet et verktøy som skal gjøre det lettere å inkludere alle barn og unge i fritidsaktiviteter, uavhengig av familiens økonomi. Verktøyet kommer i form av spørsmål det kan være verdt å reflektere rundt for arrangører. Onlineversjonen av spørsmålene finner du her: http://www.allemed.no/wp-content/uploads/2016/03/ALLEMED-samtalekort-.pdf Mer informasjon: http://www.allemed.no/verktoy/		
Psykisk helsetjenester	-Være et lavterskeltilbud med lett tilgjengelighet for de som har behov for psykisk helsehjelp. - Jobbe for å ha mer fokus på at vi alle har en psykisk helse.	*lett tilgjengelig på telefon og på kontoret, reiser også hjem hvis behov. *ha et arrangement ifht. verdensdagen for psykisk helse f.o.m 2018 (i samarbeid med skolehelsetj. og skolen?)	*antall brukere *antall henvendelser *tilbakemeldinger etter gj.ført verdensdag for psykisk helse.	-Være et lavterskeltilbud med lett tilgjengelighet for de som har behov for psykisk helsehjelp. - Jobbe for å ha mer fokus på at vi alle har en psykisk helse.
BOFELLESKAP				
Kirkevoll	-Være synlige i lokalmiljø og region for øvrig. -Arbeide for at det er en plass i arbeidslivet for de som kan og vil være en del av arbeidslivet, normaliseringsprinsippet. -Være en åpen arena hvor alle er velkommen på besøk. -Arbeide for at alle har et aktivt og meningsfullt liv med tilbud som er tilpasset den enkelte sitt behov i et livsløpsperspektiv	*Delta i aktiviteter/arrangement i lokalmiljø. *Fortsette samarbeidet med ulike tiltaksarrangører både utenom og innenfor egen kommune. Arbeide for at arbeidstilbudene opprettholdes og videreutvikles, også med tanke på barn og ungdom med nedsatt funksjonshemming som trenger gode tilbud senere i livsløpet. *Ikke være en «lukket» arena, arbeide for at alle som kommer innom oss føler seg velkommen og trives, men fortsatt med et fokus på ivaretagelse av taushetsplikt samt skjerming for de som trenger dette. *Gode kartlegginger, samarbeid med pårørende, god koordinering av alle fritids og arbeidstilbud, fokus på selvbestemmelsesrett: «Hva er viktig for deg i ditt liv?».	*Antall aktiviteter pr år, summeres opp i årsrapport. *Evalueringsmøter med tiltaksarrangører minimum hvert år. *Skjønnsmessige vurderinger, evaluering i samsvar med tilbakemeldinger. *Ansvarsgruppemøter, antall tilbud pr. uke pr. beboer, skjønnsmessige vurderinger, gode observasjoner og evalueringssamtaler.	

FLYKTNINGER				
Flyktingetjenesten	<p>Styrke nyankomne flyktningers mulighet for deltakelse i yrkes og samfunnsliv</p> <p>Bosatte føler tilhørighet og fellesskap</p> <p>Skape rom for mangfold på tvers av kulturer</p>	<p>Introduksjonsprogrammet.</p> <p>Veiledning og informasjon.</p> <p>Kunnskap, ferdigheter og holdninger.</p> <p>Gi rom for mangfoldet i det kulturelle tilbudet i kommunen.</p> <p>Holdningsskapende arbeid.</p> <p>Inkludering i kultur og fritidsaktiviteter</p>	<p>Antall deltakere i introprogrammet.</p> <p>Hvor mange er i arbeid eller utdanning etter endt introprogram.</p> <p>Antall aktive i frivillig arbeid.</p> <p>Flyktingens opplevelse av trivsel.</p> <p>Antall deltakere i det kulturelle tilbudet</p>	
ANDRE				
NAV	<p>NAV har som hovedmål å få folk i arbeid og med det bli økonomisk selvhjulpne. NAV skal også fremme sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet, herunder bedre levekårene for vanskeligstilte og bidra til sosial og økonomisk trygghet.</p>	<p>I stor grad arbeidsrettede tiltak. Her kan nevnes avklaring, arbeid med bistand, APS (arbeidspraksis i skjermet virksomhet), jobbklubb, arbeidstrening, midlertidig lønnstilskudd, mentor m.m.</p> <p>NAV Valdres har aktiv oppfølging av sine brukere som mottar sosialhjelp gjennom et eget økonomiteam, ungdomsteam, rusteam og sosialfaglig team.</p>	<p>NAV fører relevant statistikk over flere områder som kan høre inn under begrepet utenforskap, bl.a. antall sosialhjelpsmottakere, andel langtidsledige, antall sykemeldte m.m.</p>	